

ALMA MØDER DEN DANSKE VIRKELIGHED

Professionshøjskolerne UCC og Metropol skiftede i august 2017 bibliotekssystem og discovery-plattform. Skiftet til det nye system er på mange måder kontroversielt, da det valgte system er forholdsvis uprøvet blandt danske biblioteker.

Professionshøjskolerne i Danmark skal i 2017 skifte bibliotekssystem, da det eksisterende system ophører og forlader markedet. Ophøret blev udsat undervejs, men fra efteråret 2017 er et skifte uomgængeligt.

UCC og Metropol har igennem en årrække samarbejdet om biblioteksplatform og betragtet hinandens lånere som deres egne. Samarbejdet er en succes, og den første beslutning for det kommende systemskifte var, at det skulle bygge på et forsat bibliotekssamarbejde mellem UCCs og Metropols biblioteker. Og det skulle senere vise sig at være en klog beslutning.

Derimod besluttede UCC og Metropol at forlade det samarbejde omkring bibliotekssystem, man havde haft med de øvrige professionshøjskoler i sektoren. Årsagen skal findes i de ønsker UCC og Metropol formulerede omkring krav til et fremtidigt system, som ikke kunne opfyldes af det system, sektoren havde udset sig.

UCC og Metropol formulerede følgende hovedkrav til sit kommende bibliotekssystem:

- a) At det kommende system skal styrke synligheden og adgangen til de elektroniske ressourcer, så lånerne finder disse lige så nemt og intuitivt, som de finder de fysiske materialer. Vi ønsker mulighed for samsøgning i alle vores kilder. Samtidig skal bibliotekssystemet understøtte den administrative håndtering af de elektroniske ressourcer.
- b) Systemet skal medvirke til at styrke det regionale bibliotekssamarbejde. Med UCCs og Metropols geografiske placeringer centralt i København og i nærheden af universitetsbiblioteker er det naturligt at søge et samarbejde – og et systemsamarbejde – som kan styrke relationerne mellem bibliotekerne imellem til gavn for alle studerende i regionen.
- c) Systemet skal have åbne snitflader og kunne interagere med moderinstitutionernes øvrige systemer. Biblioteks-

systemet på UCC og Metropol må ikke være en isoleret ø, men skal i stedet være en integreret del af institutionernes informations- eller læringsplatforme. Med sine ressourcer og tilbud kan biblioteket så indgå i nye kontekster ved at være en del af den daglige undervisning.

EU-udbud

UCC og Metropol formulerede en kravspecifikation og afviklede et EU-udbud. Udbuddet blev i august 2016 vundet af Ex Libris, som bød ind med en kombination af ALMA som back-end system og Primo som discovery-plattform.

I februar 2017 startede implementeringsprojektet og 22. august overgik bibliotekerne på UCC og Metropol til Alma og Primo.

Om Alma og Primo

Alma er et integreret bibliotekssystem, som opfylder kravene til understøttelse af såvel fysiske som elektroniske ressourcer. Alma rummer foruden de grundlæggende biblioteksfunktioner en lang række øvrige funktioner, som kan understøtte biblioteket som ressource på et universitet. Primo giver søgeadgang til både fysiske og elektroniske ressourcer med en intuitiv søgeadgang.

Det system – Integra – Metropol og UCC forlader, er rettet mod mindre uddannelses- og folkebiblioteker. I forhold til Integra er Alma et komplekst system med en hierarkisk tænkning målrettet store universitetsbiblioteker med specialiserede arbejdsfunktioner. Dette indebærer en funktionsbestemt rollefordeling alt efter arbejdsopgaver og funktioner.

Der eksisterer i dag færre biblioteker på UCC og Metropol, end der gjorde for få år siden. Uddannelser er samlet på færre adresser, og tilsvarende er små biblioteksfilialer samlet til større. De små biblioteker var karakteriseret ved én eller to bibliotekarer, som besad en bred viden om bibliotekssystemet, idet alle kunne varetage alle opgaver. Alma er udviklet til store universitetsbiblioteker, hvor medarbejderne er specialister på forskellige områder som eksempelvis katalogisering eller tekniske områder. I Alma tildeler man roller og rettigheder på et meget finmasket niveau, hvor man har rettigheder til nogle områder men ikke til andre.

Det har været udfordrende for os at finde os til rette i Almas rollefordeling, og her har vi måttet nytænke vores

funktionsopdeling. I backend er der sket en skarpere funktionsopdeling, end vi hidtil har været vant til, hvorimod i frontend, hvor vi alle møder lånerne, skal alle tildeles alle roller. Vi har lært, at rolletildelingen er en proces, vi løbende må evaluere og ændre i takt med, at Alma møder vores virkelighed.

Danglish

Med Alma befinder vi os nu i en engelsksproget biblioteksverden med begreber som Request, Print Slips, Locations, Hold Shelves, Fulfillment units og PO-Lines – og det er en stor mundfuld, som kommer til at tage tid at blive helt fortrolig med. Vi har forsøgt at 'oversætte' de nye begreber til kendte termer, men efterhånden er vi gået hen og har fået et 'danglish' arbejdssprog med sætninger som: 'Du skal lige returne denne bog'.

Det er vigtigt for os at kunne overholde den danske og EU's lovgivning, så derfor har vi lagt arbejde i at sikre os i forhold til persondataforordning, persondata i skyen og gebyrpolitik. Alma understøtter det meste, men på enkelte områder har vi måttet acceptere løsninger, som ikke er helt optimale. Det gælder eksempelvis, at vi ikke længere sætter lånerens navn på afhentningslippen, da vi ønsker at overholde persondataloven. Alma kan endnu ikke sætte et løbenummer på slippen, så lånerne leder nu lidt længere for at finde deres reserverede materialer på hyldeerne.

Fjernlånsamarbejde

Alma er ikke født til at kunne indgå i det danske fjernlånsamarbejde via Netpunkt. Dette skal udvikles af Ex Libris, og det er klar i løbet af 2018. Indtil da har vi en manuel håndtering af fjernlån, og i samme periode har vi gjort os mindre synlige for andre biblioteker.

Marc21

Allerede i implementeringsfasen har vi været i stand til at hente bibliografiske poster fra DanBib, som vi modtager i Marc21. Poster som vi er dybt afhængig af til indgåelse af nyt materiale. Aflevering af poster er lige på trapperne, så vores beholdning atter bliver synlig i Netpunkt med nyeste indgåelser.

I den forlængelse har DBC været hjælpesomme med at få løst visse udfordringer i vores skifte fra DanMarc2 til Marc21, der er Almas format. Det har især drejet sig om at sørge for, at vi fik de bibliografiske data fra DanMarc2 med i konverteringen til Marc21 som er særlige for DanMarc2.

DanMarc2s hovedpost-bindpost-struktur har været en udfordring. Vi har ikke kunnet overføre denne struktur til Marc21, der betragter alle bindposterne på lige fod med hovedposterne. Her kommer vi ikke uden om en omkatalogisering. Men alt i alt er konverteringen til Marc21 sket tilfredsstillende. Nu skal vi så bare lære at katalogisere i Marc21 og tænke i struktur, der bygger på bibliografiske poster – holdingsposter og itemsregistreringer.

Den danske artikelbase

Af hensyn til vores brugere er det vigtigt for os at give søgeadgang til den danske artikelbase i vores nye discovery-løs-

ning Primo. Det er en kilde, som er særlig vigtig for flere af vores uddannelser, og derfor en vi ikke kan undvære i vores katalog. Vores lånere kan nu søge de danske artikler sammen med vores øvrige fysiske og elektroniske materiale. Artikelbasen ligger i en separat base hos Ex Libris, så andre Alma-kunder også kan tilføje Artikelbasen som kilde, hvis man ønsker det.

3. parts integration

En styrke og en udfordring ved Alma er systemets evne til at kunne interagere med en række 3. parts produkter, eksempelvis automatisk brugeroprettelse, autentificering op mod institutionens brugerautentificering og elektroniske bogbestillinger hos boghandlere inde fra Alma. Disse integrationer kan store biblioteker med forskellige faggrupper og kompetencer nok løse in-house, men UCCs og Metropols biblioteker har ikke de fornødne kompetencer, så vi har været dybt afhængige af samarbejde med vores it-afdelinger og eksterne konsulenter med alt, hvad det indebærer af koordinering og komplikationer.

Inden implementeringsprojektet startede, ansøgte vi om DEFF-midler til at modne ALMA til at kunne fungere i en dansk kontekst. Disse midler har vi anvendt af til at brolægge vejen for os selv til at kunne anvende ALMA og Primo, men også så vejen er banet for andre biblioteker, som ønsker at skifte til Alma på et senere tidspunkt, idet vi kan levere relationer, erfaringer, know-how og i visse tilfælde kodelinjer, andre biblioteker kan gøre brug af.

Ex Libris er meget tydelig på, hvor grænsen går mellem det, der ligger inden for Ex Libris' domæne, og det, bibliotekerne selv må udvikle. Snitflader og standarder er som oftest vel-dokumenterede, men det kræver udviklerkompetencer at få datakommunikationen mellem institutionens systemer og Alma til at fungere.

Med Alma er vi trådt ind i et kæmpe internationalt netværk af engagerede folk, der udvikler diverse API'er for at udnytte Almas data på bedst mulig vis, og der er rigtig meget hjælp at hente i disse netværk – men vi skal også kunne gå de sidste skridt selv.

Brugeroprettelse og logon

Det er en tradition, at lånerne automatisk oprettes i bibliotekssystemet på en professionshøjskole i forbindelse med studiestart. Fordelen er, at brugernes data fødes og vedligeholdes igennem professionshøjskolens administrative system. Idet de studerende er oprettet i institutionernes netværk, kan de logge på den brugerrettede del – Primo – med samme brugernavn og adgangskode, som de anvender på institutionens øvrige netværk. Vi har således fået indlejret bibliotekssystemet i institutionens Single Sign-On-univers, og det giver mange muligheder, når der skal etableres yderligere integrationer med andre systemer.

Materialeanskaffelse i ALMA

Med overgangen til Alma har vi også forladt nogle eksisterende arbejdsgange. Vi vil således ikke længere foretage vores indkøb af fysiske materialer igennem Netpunkt, men igennem Alma til henholdsvis iMusic og Biblioteksmedier. Der skal etableres en elektronisk dataoverførsel fra Alma til forhandleren. Det lyder umiddelbart enkelt, men både vi og leverandørerne har brugt en del energi og tid på at få det til at fungere i praksis. Nu er det udviklet, og processen for materialeanskaffelse er understøttet af et velfungerende workflow i Alma.

SMS

SMS-delen er en relativt ukompliceret affære. Den eksterne opsætning kan foretages af en ekstern leverandør. Den interne indebærer tilpasning af formuleringen i de enkelte SMS'er. Med brug af XML kan de enkelte meddelelser sættes op og tilpasses, som man ønsker det.

Print

Alma driftes ”i skyen” og ikke i institutionens netværk. Konsekvensen er, at Alma sender en e-mail til den printer, som skal udskrive et dokument eller en bon. UCC og Metropal bruger det som anledning til at reducere mængden af print til et minimum. Vi printer kun boner til reserverede materialer og eventuelt plukkelister. Alt andet sker ved udsendelse af e-mails og SMS'er til lånerne.

Gebyrbetaling

Alma og Primo er sat op til, at lånerne kan betale gebyr igennem PayPal. Dette system er ikke specielt udbredt i Danmark, så vi ønsker at anvende Dibs/Nets til kort- og MobilePay-betalinger. På dette område opsamler vores leverandør af løsningen nogle dyrekøbte erfaringer, vi meget gerne stiller til rådighed. Løsningen er i skrivende stund ikke på plads endnu, hvilket vores sædvanligvis utålmodige lånere ikke har fundet anledning til at klage over!

Ambitiøse integrationer

Et af hovedkravene til det kommende biblioteksystem var, at det skal kunne integreres med institutionernes øvrige kommunikations- og læringssystemer. Her kan Alma tilbyde spændende løsninger, da det er muligt med API'er at vise informationer om den enkelte låner i andre systemer. Eksempelvis kan der på forsiden af Intranettet stå: ”Du har 3 bøger til afhentning”, eller ”Du skal aflevere 3 materialer i morgen, klik her for at forny”. Med Single Sign-On er det også muligt at give studerende nem adgang til bibliotekets elektroniske artikler i litteraturlister i undervisningen med ét klik. Biblioteket kan rykke tættere på de studerende og undervisningen.

Vi var på vej med nogle ambitiøse ideer, da det blev annonceret, at UCC og Metropal fusionerer. I konsekvens heraf vælger vi ikke at gå videre med integrationerne, til vi kender den platform, vi skal skabe integrationer i.

Eftertanke

Vi står i skrivende stund midt i efterdønningerne af overgangen til Alma og Primo. Vi har mødt Alma, og Alma har mødt

den danske virkelighed. Implementeringsprojektet er lige straks slut, og vi er gået i rå drift.

Vi oplever, at projektet er lykkedes. Vi er ikke i mål med alt endnu, og der er potentiale til mere udvikling, men vores biblioteker fungerer, og vi har sat en kurs fremad. Inden projektets start blev vi advaret om, at vores biblioteker var for små til at kunne løfte et skifte til Alma, og at Alma er for omfattende til vores univers. Ingenlunde! I implementeringsfasen har vi samarbejdet med en professionel leverandør, som kan vejlede sine kunder til at træffe gode valg, og vi har fået udviklet tilpasninger af dygtige it-folk og konsulenter. Tilpasninger som medvirker til at modne Alma til at kunne fungere i en dansk kontekst. ■■■■■

FAKTA OM ALMA

For at modne Alma til brug på danske fag- og forskningsbiblioteker har det været nødvendigt at udvikle nye løsninger. Løsningerne er blevet udviklet af Ex Libris, af DBC, af 3. parts leverandører eller af os selv:

- Fjernlånsamarbejde: Udvikles af Ex Libris og implementeres i 2018.
- Danbib: Der er skabt mulighed for, at vi kan importere og eksportere poster til og fra Danbib.
- Den danske artikelbase: Der er skabt søgning med artikelbasen i Primo.
- Konvertering af bibliografiske poster til Marc21 er udviklet af DBC.
- Oprettelse af brugere fra det studieadministrative system: Vi opretter og vedligeholder vores lånere med datatræk hver nat, så lånerkartoteket er ajour.
- Single Sign On: Lånerne logger på Primo med samme brugernavn og adgangskode som til institutionens øvrige netværksressourcer.
- Materialekøb sker på baggrund af workflow i Alma, hvor der kommunikeres med forhandlerne og udveksles data i EDI-standard.
- Kommunikation med lånerne: Kommunikation sker med e-mails og SMS'er. E-mails udsendes af Alma, SMS'er udsendes gennem en 3. parts leverandør.
- Betaling af gebyr: Alma og Primo sættes op til at kunne håndtere gebyrbetalinger igennem Dibs/Nets.